

Силабус освітнього компоненту

Сімейне право

Family law

Рівень вищої освіти – перший бакалаврський

Освітньо-професійна програма – Право

Рік навчання: 2024-2025, Семестр: 4

Кількість кредитів: 3,0 / 3,0

Обсяг годин 90 / 90

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль – залік

Форма проведення занять – лекції, семінарські заняття

Назва освітнього компоненту	Сімейне право
Викладач	Джуган Вікторія Олегівна, доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент, кафедра цивільного та господарського права і процесу, кабінет 215, вул. Максимовича 13, м. Івано-Франківськ.
E-mail:	victoria.dzhuhan@gmail.com
Консультації викладача	Вт. 14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу: Сімейне право тісно пов'язане як з матеріальними, так і з процесуальними галузями права, особливо з цивільним правом. Воно регулює майнові та немайнові відносини, що виникають між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, а також відносини щодо дітей, позбавлених батьківського піклування. Ця галузь охоплює питання укладення та розірвання шлюбу, особисті немайнові та майнові права та обов'язки подружжя, батьків і дітей, усиновлення, опіку та піклування, а також інші аспекти сімейних правовідносин.

Актуальність вивчення сімейного права обумовлена його значенням для забезпеченням стабільності сімейних відносин, захисту прав дітей та інших вразливих категорій населення, а також постійними змінами законодавства у цій сфері. Курс спрямований на засвоєння основних категорій сімейного права, розуміння механізмів реалізації та захисту сімейних прав, а також формування навичок аналізу та вирішення питань, які виникають у сімейних правовідносинах. Студенти навчатимуться застосовувати норми сімейного законодавства, тлумачити судову практику у сімейних справах, консультувати згідно з чинним законодавством та знаходити оптимальні шляхи вирішення сімейних спорів.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Загальні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері сімейного права, проведення юридичного аналізу сімейних правовідносин з врахуванням їх місця в системі права та правовій системі України та можливості застосування інструментів правового регулювання.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних та національно-патріотичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4 Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5 Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного приватного права.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК17. Здатність виділяти юридично значимі факти у різних правових ситуаціях.

СК18. Здатність розробляти сімейно-правові договори тощо.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 8. Застосовувати інститути міжнародного приватного права.

ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	14	10
семінарські заняття	16	6
індивідуальна робота	10	10
самостійна робота	50	64
всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Тема 1 Поняття сімейного права та сімейних правовідносин	2	2
Тема 2.	Сім'я	2	2
Тема 3.	Шлюб	2	2
Тема 4.	Правовідносини подружжя та дітей	4	2
Тема 5.	Аліментні зобов'язання подружжя	2	2
Тема 6.	Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	2	

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Поняття сімейного права та сімейних правовідносин	2	2
Тема 2.	Поняття сім'ї	2	
Тема 3.	Шлюб	4	2
Тема 4.	Правовідносини подружжя та дітей	4	2
Тема 5.	Аліментні зобов'язання подружжя	2	
Тема 6.	Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	2	

Самостійна робота		
Опис змісту навчання (наприклад, теми або видинавчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Поняття сімейного права та сімейних правовідносин	5	10
Сім'я	5	10
Шлюб	10	14

Правовідносини подружжя та дітей	10	15
Аліментні зобов'язання подружжя	10	10
Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	10	15

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка реферату (доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Доповідь являє собою інформаційне повідомлення.	10	10

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцін-ка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	відмінно	Зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві; добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		

35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Ректора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському навчально-науковому юридичному інституті Національного університету «ОЮА». Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робота на семінарському (практичному) занятті передбачає усне та письмове опитування.
Вимоги до індивідуальної роботи	При написанні рефератів з навчальної дисципліни «Сімейне право» студенти повинні не лише здійснити реферування теоретичного матеріалу, але й ознайомитись і опрацювати спеціальну літературу та нормативно-правові акти, які стосуються обраної теми роботи та провести її детальний теоретико-прикладний аналіз.
Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань, написанні рефератів, есе, тез та статей. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, заліку.

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Боднар Т.В., Гопанчук В.С., Дзера О.В. та ін. Сімейне право України: підручник; за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзера. 3-тє вид. стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 520 с.
2. Борисова В.І., Жилінкова І.В. Сімейне право: підручник. Київ: Право, 2022. 320 с.
3. Ватрас В.А., Чернега В.М. Науково-практичний коментар приписів першого та сьомого розділів Сімейного кодексу України. Київ: Ліра-К, 2023. 104 с.
4. К. М. Глиняна, О. І. Сафончик, К.І. Спасова. Сімейне право: навчальний посібник. НУ "ОЮА". Одеса: Фенікс, 2020. 84 с.
5. Гуцал Л.В., Даценко В.М., Юровська. 93 питання з сімейного права: посібник для суддів. К.: Алерта, 2020. 98 с.
6. Дубчак Л.С., Ковальський В.С., Роговик М.М. Сімейні правовідносини від А до Я: практичний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 176 с.
7. Дякович М. М. Сімейне право України: навч. посіб. Харків: ЕКУС, 2022. 416 с.
8. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право: навч. посіб. Ужгород: РІК-У, 2021. 296 с.
9. Науково-практичний коментар. Сімейний кодекс України; за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 552 с.
10. Пархета В.І. Сімейне право України: навч. посіб. МОН України, Уманський держ. пед. у-т імені Павла Тичини, Каф. соц і правових дисциплін; уклад.: Пархета В.І. Умань: Візаві, 2021. 191 с.
11. Тетарчук І.В. Сімейне право України. Для підготовки до іспитів: навч. посіб. ЦУЛ. 2021. 314 с.
12. Старчук О.В. Сімейне право України: словник-довідник основних термінів і понять. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 240 с.
13. Труба В.І. Класифікація сімейних правовідносин: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 360 с.
14. Чернега В. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право: підручник. Київ: Ліра-К, 2023. 370 с.
15. Шлюб. Діти. Розлучення. Поділ майна та інші відповідні питання: законодавство. Судова практика. Зразки документів; упоряд. С. Г. Туманов. Харків : Право, 2020. 336 с.

Нормативні акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від (Стамбульська конвенція) 11 травня 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
9. Про охорону дитинства: закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2402-14>.

10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 7 грудня 2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>

11. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : закон України від 01 липня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2398-17>.

12. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1706-18>.

13. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/20/95-%D0%B2%D1%80>.

14. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: постанова Кабінету Міністрів України 8 жовтня 2008 р. № 905 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/905-2008-%D0%BF>.

15. Правила реєстрації актів цивільного стану в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0719-00>.

11.2. Допоміжна:

Наукові статті, тези доповідей та ін.

1. *Актуальні проблеми сімейного права*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч.ї пам'яті д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Жилінкової Ірини Володимирівни, м. Харків, 12 квіт. 2024 р. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. цив. права; НАПрН України, Відділення цив.-прав. дисциплін; Гром. орг. «Цивілістична платформа». Харків: Право, 2024. 150 с.

2. *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів*: збірник тез всеукраїнського круглого столу «Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни», м. Хмельницький, 25 листопада 2023 р.. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. 119 с.

3. Глиняна К. М. Забезпечення прав дитини на охорону здоров'я та належну медичну допомогу. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). Одеса: Гельветика, 2021. Т. 2. С. 427-430.

4. Дутко А.О. Відповідальне батьківство: правовий аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2024. Серія юридична. № 1. С. 136-142.

5. Кириченко Т.С. Зміст сімейно-правової політики в Україні в сучасних умовах. *Право і суспільство*. 2024. Т. 1. № 1. С. 54-59.

6. Котуха О.С., Чабан О.М. Здійснення права на шлюб за сімейним законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 202-204.

7. Маркович Х. М. Гендерна рівність у сімейних відносинах: правові аспекти захисту прав жінок та чоловіків у шлюбі. *Аналітичне-порівняльне правознавство*; ДВНЗ «УжНУ». Ужгород, 2024. №5. С. 193-198.

8. Менджул М.В. Економічні свободи та сімейні відносини. *Правове регулювання та економічні свободи і права*: монографія; за ред. проф. Савчина М.В. Ужгород: РІК-У, 2020. С. 176-188.

9. Мельник О.О. Окремі проблемні питання розлучення в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 77. Т. 1. С. 150-153.

10. Мельник О.О. Проблематика визначення місця проживання дитини після розлучення батьків у період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 7. Т. 1. С. 211-214.

11. Менів Я.О. До питання змін у сімейному законодавстві України у період воєнного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. № 2(55). С. 28-31.

12. Оксанюк О.А. Поняття та правова природа особистих немайнових права подружжя у доктрині сімейного права. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. Серія ПРАВО. № 81. Ч. 1. С. 220-224.

13. Пономаренко О.М. правовий режим майна, яке було набуто подружжям під час шлюбу за рахунок спільних та особистих коштів (змішаного майна): пошук ефективного способу захисту. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». 2023. № 38. С. 91-98.

14. *Розвиток сімейного законодавства України в умовах оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України*: збірник матеріалів Круглого столу, м. Київ, 4 червня 2024 р. Одеса: Юридика, 2024. 124 с.

15. Сидоренко Д. Сімейні обов'язки подружжя: поняття та особливості. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. Серія право. № 85. Ч. 1. С. 321-325.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

<https://reyestr.court.gov.ua/>. Єдиний державний реєстр судових рішень

<http://www.rada.gov.ua> Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

<http://www.kmu.gov.ua> Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України

<https://ombudsman.gov.ua> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

<http://www.minjust.gov.ua> - Міністерство юстиції України

<https://supreme.court.gov.ua> – Верховний Суд

<https://ccu.gov.ua/index.php> - Конституційний Суд України

<http://lib.rada.gov.ua> – Бібліотека Верховної Ради України

<http://www.lsl.lviv.ua> – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

<https://lawyersunion.org.ua/> — Союз юристів України

<https://juresprudence.com.ua/> — Юридичний портал

<http://www.yurradnik.com.ua/> – Юридичний радник

11.4. Міжнародні видання:

1. American Journal of Family Law
2. Family & Children's Law eJournal
3. Family Law Journal

Доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу

Вікторія ДЖУГАН